

Бибченко Каріна Юрїївна, курсант
Університету державної фіскальної
служби України;

Тучков Богдан Валентинович,
курсант Університету державної
фіскальної служби України

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ

Успішне розслідування кримінального провадження залежить від процесуально грамотного проведення слідчих (розшукових) дій, у тому числі й судових експертиз [1]. Метою проведення експертизи є встановлення обставин, які стосуються предмету доказування у кримінальному провадженні або мають значення доказових фактів. Ці обставини повинні встановлюватися експертом на основі проведених ним досліджень. У тих випадках, коли питання хоча і мають спеціальний характер, але не потребують проведення досліджень, експертиза проводиться не повинна. Цим і відрізняється експертиза від допиту експерта або консультативної діяльності, яка полягає у одержанні, роз'ясненні або доповненні висновку, підготовленого цим експертом.

Судова експертиза є найбільш кваліфікованою формою використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. Вона значно розширює пізнавальні можливості слідства і суду, дозволяючи застосовувати в процесі розслідування і судового розгляду кримінальних проваджень всі сучасні науково-технічні засоби. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про судову

експертизу», судова експертиза – це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів досудового розслідування чи суду [2].

Зважаючи на те, що коло джерел доказів є вичерпним і чітко визначеним у законі: показання, речові докази, документи, висновки експертів (ст. 84 КПК України), стає зрозумілим, що будь-який доказ, одержаний відповідно до вимог закону, має для слідства і суду вагомий значення. А оскільки висновок експерта є джерелом доказів і покладається в основу доказування у кримінальному провадженні, то експерт допомагає встановлювати фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку слідчий (прокурор, суд) встановлює наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

Як свідчить слідча та судова практика, саме шляхом проведення експертиз розкривається більша частина злочинів, але при цьому, висновок експерта не має наперед установленої доказової сили, або переваги перед іншими доказами. Тобто, переоцінка доказового значення висновку експерта (як й інших доказів та їх джерел), призводить до слідчих судових помилок, та прийняття незаконного і необґрунтованого рішення у кримінальному провадженні, яке підлягає зміні або скасуванню.

Звичайно, судова експертиза постійно розвивається шляхом створення нових, та удосконалення існуючих методик дослідження і знаходить все більше застосування в слідчій та судовій практиці. Як показує вивчення матеріалів кримінальних проваджень, найбільш розповсюдженими видами експертиз є: судово-медична, судово-економічна, товарознавча, дактилоскопічна, технічна експертиза документів, комп'ютерно-

технічна експертиза, експертиза паливно-мастильних матеріалів та спиртотмісних сумішей, екологічна та деякі інші.

Досить дискусійним є питання щодо строків проведення експертиз. Так, відповідно до п. 1.13 розділу 1 «Інструкції про призначення і проведення судових експертиз», залежно від складності дослідження, встановлені строки: 10 календарних днів – щодо матеріалів з невеликою кількістю об'єктів; 30 календарних днів – щодо матеріалів з середньою кількістю об'єктів; 60 календарних днів – щодо матеріалів з великою кількістю об'єктів; понад 60 календарних днів – щодо матеріалів із дуже великою кількістю об'єктів, та понад 90 календарних днів якщо експертиза є особливо складною чи багатооб'єктною, потребує вирішення більше десяти питань або вирішення питань, які потребують декількох досліджень, чи налічує понад п'ять томів матеріалів справи або є комплексною чи потребує залучення фахівців з інших установ (у тому числі судово-медичних), підприємств, організацій і не може бути виконана в зазначені строки [3]. Чинним Кримінальним процесуальним кодексом України строки проведення експертиз не визначені. На нашу думку, строки проведення експертиз у кримінальному провадженні не повинні перевищувати максимального строку розслідування злочинів, який становить 12 місяців (ч. 1 ст. 219 КПК України) [1]. Ураховуючи зазначене, пропонуємо вирішити цю проблему шляхом вдосконалення норм чинного КПК України в частині встановлення строків проведення експертиз у кримінальному провадженні.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. – Назва з екрана.

2. Про судову експертизу [Електронний ресурс] : Закон України від 25 лют. 1994 р. № 4038-ХІІ. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>. – Назва з екрана.

3. Інструкція про призначення проведення судових експертиз та експертних досліджень [Електронний ресурс] / Міністерство юстиції України від 8 жовт. 1998 р. № 53/5. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z070598/print1479146100897748>. – Назва з екрана.